

Pressmeddelande 08-09-02

Juridiskt oantastligt att frysa somaliasvenskarnas tillgångar

Frysningen av Somaliasvenskarnas tillgångar var inget brott mot folkrätten. De som kritiserar beslutet undergräver FN-sanktionernas legitimitet enligt Fredrik Stenhammar, doktorand vid Juridiska institutionen, Stockholms universitet. Den 4 september försvarar han sin avhandling om riktade ekonomiska sanktioner.

Riktade ekonomiska sanktioner innebär att FN fryser bankkonton och andra privata tillgångar för personer som säkerhetsrådet anser hota freden. Före den 11 september fanns en utbredd positiv inställning till riktade ekonomiska sanktioner. Det sågs som ett effektivt sätt att komma åt misshagliga personer utan att använda våld och utan att tredje man kommer till skada. Men i kölvattnet av det USA-ledda kriget mot terrorismen har åtgärden kommit att ifrågasättas allt oftare.

Kritiken saknar grund enligt Fredrik Stenhammar som menar att riktade ekonomiska sanktioner ska betraktas som en åtgärd i en krigssituation.

- Kritikerna utgår ifrån de mänskliga rättigheter som gäller under fredstid, men lika lite som man kan bedöma ett bombanfall utifrån vad som gäller enligt fredstida mänskliga rättigheter kan man använda en sådan måttstock på riktade ekonomiska sanktioner. Det handlar om två separata regelverk som på viktiga punkter är helt oförenliga med varandra, säger Fredrik Stenhammar.

Fredrik Stenhammar visar att FN-sanktioner historiskt inte bara har riktats mot FN:s medlemsstater utan även icke-medlemsstater och territorier som folkrättsligt sett inte är att betrakta som stater. Följaktligen kan även andra icke-statliga aktörer, till exempel organisationer eller individer, utsättas för sanktioner enligt Stenhammar. Till skillnad från medlemsstaterna har dessa inte ingått något avtal med FN. När FN ingriper med sanktioner mot en organisation eller icke-stat är det inte till följd av något avtalsbrott från den andra partens sida. Stenhammar menar att FN begår en ensidig rättshandling och att som sådan kan sanktionen jämföras med en krigsförklaring i den traditionella folkrätten.

I krigstid kan man enligt folkrätten använda begreppet fiende. En fiende kan bli utsatt för icke-våldsamma stridsåtgärder. Men man behöver inte

ha gjort något brottsligt eller klandervärt för att klassas som fiende och det finns därför ingen rättslig grund för en domstolsprövning.

- Till exempel hade Storbritannien under andra världskriget ett legitimt intresse av att hindra tyskar boende i landet från att ekonomiskt bidra till de tyska krigsansträngningarna. Alltså frystes tyska personers tillgångar utan att de hade begått något brott, förklarar Fredrik Stenhammar.

Av liknande skäl som Storbritannien hade rätt att frysa tyskars tillgångar hade FN rätt att frysa somaliasvenskarnas ekonomiska tillgångar enligt Fredrik Stenhammar: Deras medverkan i banksystemet al-Barakat är inte brottsligt. Men eftersom säkerhetsrådet hävdar att al-Barakat är en täckmantel för stöd till al-Qaida – att jämföra med en fientlig organisation kan även somaliasvenskarna svartlistas och träffas av riktade FN-sanktioner.

- Man må ogilla enskilda beslut, men vill man ha ett kollektivt säkerhetssystem får man acceptera vissa otrevliga åtgärder, säger Fredrik Stenhammar i polemik mot kritikerna av FN:s riktade ekonomiska sanktioner.

Fredrik Stenhammar disputerar den 4 september klockan 11.00 i Nordenskiöldsalen. Opponent är professor Gregor Noll, Lunds universitet. Fredrik Stenhammar kan nås på 0733-195 880, fredrik.stenhammar@juridicum.su.se. Porträttfoto finns på www.juridicum.su.se/jurweb/Fredrik_Stenhammar_tryck.jpg, och www.juridicum.su.se/jurweb/Fredrik_Stenhammar_webb.jpg Fotograf är Staffan Westerlund. Han kan även nås på 073-784 5031, staffan.westerlund@juridicum.su.se för eventuella frågor om disputationen.